

การนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

The Implementation of Herbal City in Samutprakan Province

ประยูคต์ ปิติวรยุทธ (Prayuk Pitivorayuth)¹

กิจฐเชต ไกรवास (Kittachet Krivart)²

¹นิสิตระดับปริญญาเอก ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

Ph.D., student, Asst. Prof. Dr., Advisor Doctor of Philosophy Program (Public Administration)

College of Public Administration, Burapha University

E-mail: pitiyuk@hotmail.com

Received: 27 May 2019

Revised: 24 July 2019

Accepted: 1 August 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและแนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในการศึกษา ด้วยเครื่องมือแนวคำถามแบบมีโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ใน 3 กลุ่ม จำนวน 24 คน ประกอบด้วย กลุ่มหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรผู้แปรรูปสมุนไพร และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุนไพร วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูลและการเชื่อมโยงเชิงเหตุและผล

ผลการศึกษานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสมรรถนะองค์กร โครงสร้างองค์กรพบว่า ยังขาดเหมาะสม เนื่องจากไม่มีคณะกรรมการเมืองสมุนไพร บุคลากรไม่การยอมรับนโยบาย บุคลากรไม่เพียงพอ ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เทคโนโลยียังไม่เหมาะสมกับภารกิจ สถานที่ไม่สะดวกในการดำเนินงาน งบประมาณไม่เพียงพอและระบบ

ประยุกต์ ปิตวิยุทธ และกิจเขต ไกรวาส

การจัดสรรงบประมาณขึ้นตอนยุ่งยาก ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมพบว่า เป้าหมายและวัตถุประสงค์นโยบายไม่ชัดเจนทำให้ดำเนินการได้ยาก ผู้นำที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน และใช้วิธีการจูงใจเชิงบวกที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยพูดให้กำลังใจใช้หลักจิตวิทยากระตุ้นให้บุคลากรแพทย์แผนไทยสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และใช้มาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาจนเกิดเป็นรางวัลจากงานคุณภาพ ด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอกพบว่า นโยบายจะได้รับการสนับสนุนจากการเมืองต้องมีจุดเด่นและการเมืองท้องถิ่นไม่ให้การสนับสนุนนโยบาย นโยบายได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มทุนและประชาชนที่มีส่วนแบ่งผลประโยชน์ ปัจจัยสนับสนุนในการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการประกอบไปด้วย ปัจจัยประสิทธิภาพการวางแผนสูงและควบคุมกำกับติดตามได้ดี ลักษณะนโยบายมีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ภาวะผู้นำที่ดีและสร้างความร่วมมือและประสานงานได้ดี ปัจจัยอุปสรรคการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติประกอบไปด้วย ปัจจัยงบประมาณที่นำมาใช้ไม่เพียงพอ ความร่วมมือและการติดต่อประสานงานหน่วยงาน ทำได้ยากบุคลากรยอมรับนโยบายน้อย การมอบหมายภารกิจของหน่วยงานและวัตถุประสงค์ของนโยบายไม่ชัดเจน แนวทางพัฒนาการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการพบว่า ควรมีโครงสร้างองค์การที่ชัดเจนมีการจัดตั้งคณะกรรมการเมืองสมุนไพรระดับจังหวัด มีการบูรณาการงานร่วมกันในทุกภาคส่วน เพิ่มบุคลากรให้เพียงพอและเหมาะสมในการปฏิบัติงาน สถานที่ควรเพิ่มพื้นที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าที่เป็นอัตตลักษณ์ของจังหวัด งบประมาณต้องมีการจัดทำแผนงบประมาณให้ชัดเจนเพียงพอต่อภารกิจและควรมีการวางแผนร่วมกันทั้งระดับกรม จังหวัด และชุมชน ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำสร้างความร่วมมือในการจัดตั้งคณะกรรมการเมืองสมุนไพรในจังหวัด มาตรการของรัฐในการแก้ไขปัญหาสมุนไพรไทยต้องยั่งยืนและให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ, เมืองสมุนไพร, พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

Abstract

The study results of the purpose of 1) to study the implementation of herbal city policy in Samutprakan province 2) to find out the supporting and trouble factors of the implementation of herbal city policy in Samutprakan province and 3) to find out the process that can develop the implementation of herbal city policy in Samutprakan. The study was the qualitative research with in-depth interview questionnaires. The data was collected in 3 target groups: the institutions associated with herbal city policy, groups of people who grew or processed the herbal in Samutprakan province and the stakeholders of herbal city policy. Data was analyzed by typological analysis, comparative analysis and content analysis.

The study finding: 1) the implementation of herbal city policy in Samutprakan province was the implementation of herbal city policy in the organization competency, the implementation of herbal city policy in effectiveness of planning and control, the implementation of herbal city policy in leadership and cooperation and the implementation of herbal city policy in politics and external environment management 2) the supporting factors of the implementation of herbal city policy in Samutprakan province were: effective plan and close control and monitoring, the policy that complied with stakeholder's need and good leadership to create good collaborations whereas the trouble factors of the implementation of herbal city policy in Samutprakan province were inadequate budgets, low cooperation of institutions, low admission in the policy, uncleared assignment and uncleared purposes of the study 3) the process that can develop the implementation of herbal city policy in Samutprakan consisted of the organization competency, effectiveness of planning and control, leadership and cooperation and politics and external environment management 4) policy suggestions of the implementation of herbal city policy in other area consisted of herbal city policy and implementation set by the government in all level continuously and seriously, all institutions associated with herbal city policy should work and drive the strategic plan in every steps, all institutions associated with herbal city policy should emphasis in herbal city policy and strategy in Samutprakan Province in all level continuously and should develop proactive digital media and set herbal database in Samutprakan province.

Keywords: Implementation of Policy, Herbal City, Samutprakan Province Area

บทนำ

การแพทย์แผนไทยก็ยังคงมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560, หน้า 15) ซึ่งรัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมุนไพรไทยซึ่งเป็นภูมิปัญญาและทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ จึงกำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย พ.ศ. 2560-2564 เพื่อพัฒนาการผลิตและใช้ประโยชน์สมุนไพรไทยอย่างมีคุณภาพเต็มประสิทธิภาพ และครบวงจร ส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของไทย ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาสมุนไพรไทยที่เป็นวัตถุประสงค์ของแผนแม่บท (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2559, หน้า 3) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) เพื่อยกระดับ

ประยุกต์ ปิโตรยุทธ และกิจเขต ไกรวาส

ศักยภาพของอุตสาหกรรม โดยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมปรับกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าที่สูงขึ้น โดยการวิจัยและพัฒนา การใช้นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์และพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 91)

การดำเนินงานเมืองสมุนไพรอยู่ในหมวดยุทธศาสตร์บริการเป็นเลิศ (Service Excellence) แผนที่ 9 อุตสาหกรรมทางการแพทย์ โครงการที่ 1 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ โดยนิยามกระทรวงสาธารณสุขจากรายละเอียดตัวชี้วัด กระทรวงสาธารณสุข เมืองสมุนไพร หมายถึง ภาพจำลองของโครงการที่เป็นรูปธรรมภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 โดยมุ่งเน้นให้พื้นที่ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสมุนไพรให้เข้าสู่ระบบสุขภาพและระบบเศรษฐกิจแบบครบวงจรในระดับจังหวัด (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, 2561, หน้า 203) จังหวัดที่มีความโดดเด่นในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี พบว่ามีจุดเด่นด้านแบบจำลองทางธุรกิจ (Business Model) มุ่งเน้นการให้บริการที่มีคุณภาพอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเป็นแหล่งเพาะปลูกสมุนไพรแบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรปลอดภัยเพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพที่ดี การแปรรูปสมุนไพรที่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน GMP การให้บริการสุขภาพโดยแพทย์แผนไทยเป็นศูนย์รวมของผลิตภัณฑ์ และการบริการด้านสมุนไพรในพื้นที่

จากแนวคิดการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติข้างต้น เมื่อได้นำมาพิจารณา ในส่วนของพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ภายใต้วิสัยทัศน์ของจังหวัดสมุทรปราการ ที่ว่า “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เกษตรปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมดุลกับการพัฒนาเมือง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมมั่นคงปลอดภัย” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเมืองสมุนไพรสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อภาคเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสภาพพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่ลุ่มมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านเหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรเป็นจำนวนมาก มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญคือสวนศรีนครเขื่อนขันธ์เป็นพื้นที่ศึกษาพันธุ์พืช (สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ, ม.ป.ป., ออนไลน์) มีศูนย์เรียนรู้การแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางน้ำผึ้ง และมีพื้นที่ๆ สำคัญๆ ที่เป็นพื้นที่ เชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งโดดเด่นและเป็นที่ยูจิก (จารุวรรณ อ่องเอี่ยม, 2550) แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติทำในปัจจุบันยังไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมจากการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะทำการศึกษาแนวทางการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเพื่อการดำเนินงานตามนโยบายเมืองสมุนไพร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

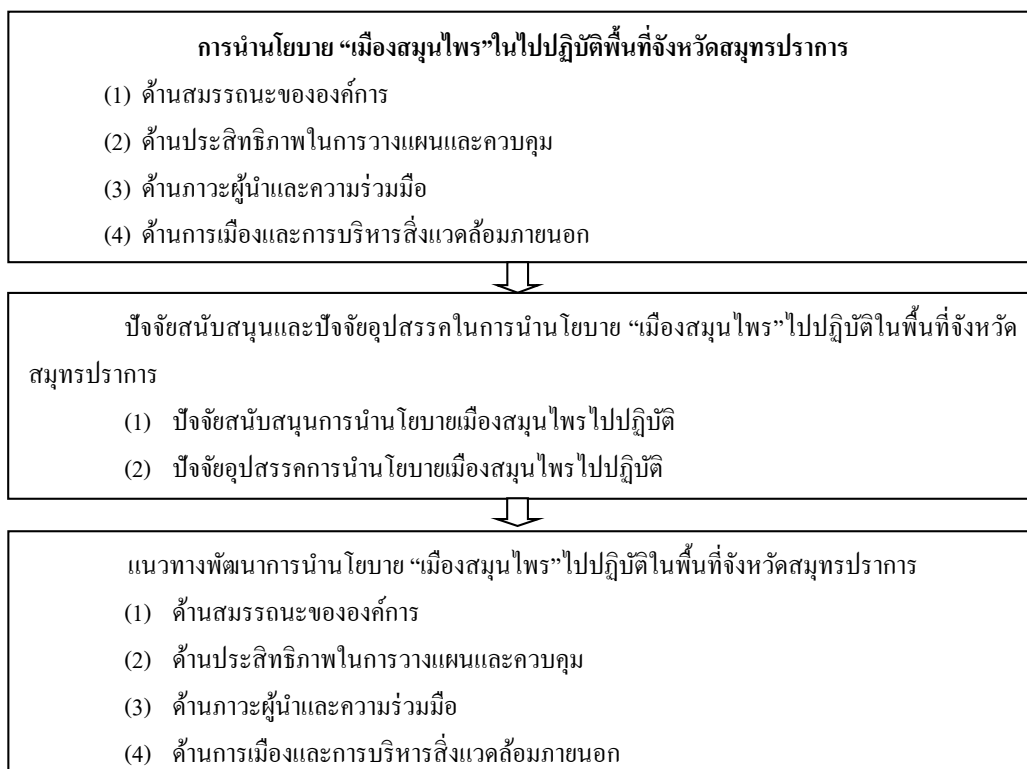
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมเฉพาะการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านสมรรถนะองค์กร (2) ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม (3) ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ (4) ด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และแนวทางการพัฒนาการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีขอบเขตของประชากรวิจัยครอบคลุมกลุ่มหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร กลุ่มผู้ประกอบการเมืองสมุนไพรผู้แปรรูปสมุนไพร กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตด้านประชากรที่จะทำการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้
  - 1.1 กลุ่มหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร
    - 1.1.1 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำนวน 1 คน
    - 1.1.2 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 คน
    - 1.1.3 สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 คน
    - 1.1.4 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 คน
  - 1.2 กลุ่มผู้ประกอบการสมุนไพรผู้แปรรูปสมุนไพร
    - 1.2.1 กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 2 คน
    - 1.2.2 บริษัทเอกชนผู้ผลิตยาสมุนไพร จำนวน 1 คน
    - 1.2.3 บริษัทเอกชนผู้ผลิตอาหารเสริมที่มีส่วนประกอบสมุนไพร จำนวน 1 คน
    - 1.2.4 บริษัทเอกชนผู้ผลิตเครื่องสำอางที่มีส่วนประกอบของสมุนไพร จำนวน 1 คน
  - 1.3 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุนไพร
    - 1.3.1 ประธานหอการค้าจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 คน
    - 1.3.2 คลินิกการแพทย์แผนไทย จำนวน 2 คน
    - 1.3.3 โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 7 คน
    - 1.3.4 สถานที่จำหน่ายยาแผนโบราณและผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 2 คน
    - 1.3.5 ตัวแทนผู้บริโภคด้านสมุนไพร (ปราชญ์ชาวบ้าน) จำนวน 2 คน
2. เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

- 2.1 เป็นผู้ประกอบอาชีพ/ ปฏิบัติหน้าที่/ มีความรู้ความชำนาญในด้านสมุนไพรไม่น้อยกว่า

3 ปี

- 2.2 เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด

สมุทรปราการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

- 3.1 ทบทวนวรรณกรรมทั้งในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดประเด็นสำคัญจากการทบทวนวรรณกรรมและนำมาจัดทำเป็นร่างแนวคำถามสำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 นำร่างแนวคำถามที่ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไข

3.4 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับร่างแนวคำถามให้มีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์

3.5 นำแนวคำถามที่ได้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการน่านโยบายเมืองสมุนไพร่ ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ในกลุ่มหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร่ กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร่ผู้แปรรูปสมุนไพร่ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายเมืองสมุนไพร่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดแล้วจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์ตามกรอบของวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์การน่านโยบายเมืองสมุนไพร่ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) การน่านโยบายไปปฏิบัติในด้านสมรรถนะองค์การ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการน่านโยบาย “เมืองสมุนไพร่” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจำแนกประเภทข้อมูลปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในแต่ละด้านของการน่านโยบาย “เมืองสมุนไพร่” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5.3 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการน่านโยบายเมืองสมุนไพร่ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) แนวทางการพัฒนาการน่านโยบายไปปฏิบัติในแต่ละด้านที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

การศึกษาการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จะนำเสนอผลการศึกษาในแต่ละส่วน โดยลำดับดังนี้

1. การนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีดังนี้

1.1 ด้านสมรรถนะองค์กร

ด้านสมรรถนะองค์กร สามารถแยกย่อยออกเป็น 6 องค์ประกอบดังนี้

1) โครงสร้างองค์กร พบว่า โครงสร้างในระดับประเทศ คณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติคณาธิบดีรัฐมนตรีเป็นประธาน โครงสร้างระดับกระทรวงและกรม คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร ดำเนินการโดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก และกองสมุนไพรเพื่อเศรษฐกิจ เป็นผู้รับผิดชอบในการขับเคลื่อนนโยบาย โครงสร้างในระดับจังหวัด ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการเมืองสมุนไพร ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

2) บุคลากรยอมรับในการปฏิบัติตามนโยบาย พบว่า – บุคลากรของกลุ่มงานแพทย์แผนไทยให้การยอมรับในการปฏิบัติตามนโยบายอย่างดีแต่ปริมาณงานที่มากเปรียบเทียบกับจำนวนบุคลากรไม่สามารถดำเนินการไม่ครบถ้วน

3) ความรู้ความสามารถของบุคลากร พบว่า ความรู้ความสามารถไม่ครบทุกด้านเนื่องจากภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามนโยบายมีความหลากหลายมากและความรู้ความสามารถของบุคลากรมีเฉพาะด้านทำได้ไม่ครบถ้วน

4) ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เทคโนโลยี พบว่า ปัจจุบันการเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารใช้ผ่านโซเชียลมีเดีย แต่เมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการเมืองสมุนไพร วัสดุอุปกรณ์ต้องมีความเฉพาะในหลายๆด้าน ซึ่งคงต้องสอดคล้องไปกับภารกิจของงานที่ได้รับมอบหมาย

5) สถานที่ พบว่า - สถานที่ในการปฏิบัติงานของจังหวัดใช้กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์เรียนรู้การแพทย์แผนไทยประชาชนชาวบ้านจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้เมืองสมุนไพร

6) งบประมาณ พบว่า งบประมาณของจังหวัด ได้มาจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขซึ่งสนับสนุนให้มาในรูปของงบประมาณ โครงการ งบประมาณที่ใช้เป็นงบดำเนินงานได้จากงบประมาณมาจากกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและใช้งบประมาณเพิ่มเติมจากงบพัฒนาจังหวัด ระบบการจัดสรรงบประมาณต้องทำแผนขอล่วงหน้าข้ามปีงบประมาณ ตามแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัด ซึ่งหากไม่ทำแผนล่วงหน้าก็จะใช้งบประมาณล่าช้า ขึ้นตอนในการจัดซื้อจัดจ้างยุ่งยากมาก

1.2 ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม

ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมสามารถแยกย่อยออกเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้

1) องค์กรต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน พบว่า การกำหนดตัวเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน นโยบายเมืองสมุนไพรของกรมการแพทย์แผนไทยฯ ในระยะแรกไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรม เมื่อผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากจังหวัด เกิดเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนนโยบาย การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเนื่องจากได้รับถ่ายทอดนโยบายจากกรมฯ ไปสู่การปฏิบัติไม่ชัดเจน ทำให้ขับเคลื่อนนโยบายได้น้อย

2) การกำหนดรายละเอียดของภารกิจ และมาตรฐานในการทำงาน พบว่า กรมการแพทย์แผนไทยฯ ได้มีการจัดทำคู่มือยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองสมุนไพรให้กับจังหวัดใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน มีการกำหนดตัวชี้วัดให้จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยกลุ่มงานการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกรับผิดชอบ ดำเนินการกำหนดภารกิจและมาตรฐานตามคู่มือแต่ทำได้ไม่ครบถ้วน

3) การกำหนดแนวทางและวิธีการในการประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบาย และระบบการให้คณให้โทษ พบว่า กรมการแพทย์แผนไทยฯ ใช้การนิเทศติดตามจากการตรวจราชการของเขตสุขภาพที่ 6 เป็นแนวทางในการประเมินผลและปรับการทำงานให้ดีขึ้น แต่ขาดการเร่งรัดติดตามให้ผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นแนวทางในการประเมินผลและปรับการทำงานให้ดีขึ้น

1.3 ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ

ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือสามารถแยกย่อยออกเป็น 4 องค์ประกอบดังนี้

1) การใช้ภาวะผู้นำที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการให้ความสำคัญ มีการเน้นย้ำการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพรและการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพรเป็นอย่างดี

2) การใช้วิธีการจูงใจเชิงบวกที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารให้นโยบาย ให้ความช่วยเหลือ มีการพูดให้กำลังใจ เข้าใจกับความเครียดและความกดดันจากการทำงานและจัดตั้งกลุ่มงานแพทย์แผนไทยฯ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคนทำงาน สร้างความมั่นคงในหน้าที่การงานและเพิ่มประสิทธิผลในการทำงานให้มากขึ้น

3) สามารถสร้างให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยใช้หลักจิตวิทยาจากวิสัยทัศน์ สร้างการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากรในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นบทบาทของจังหวัดที่ต้องดำเนินงานตามภารกิจให้ได้ผลงาน การปฏิบัติภารกิจตามตัวชี้วัด แนวโน้มในอนาคตจะมีทิศทางที่ดีขึ้นมีการจัดกิจกรรมรวมใจเพื่อสร้างแรงกระตุ้นในการดำเนินงานเรื่องเมืองสมุนไพร เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับจังหวัดที่ดำเนินนโยบายได้ดี การจัดงานมหกรรมแพทย์แผนไทย ภาคกลางภาคตะวันออก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน

ประยุกต์ ปิตวิยุทธ และกิจเขต ไกรวาส

4) สร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ พบว่า การสร้างทีมงาน โดยกำหนดบทบาทของจังหวัดที่ต้องดำเนินงานตามภารกิจให้ได้ผลงาน การปฏิบัติการกิจตามตัวชี้วัด และสร้างให้ทีมแพทย์แผนไทยมีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ และจนได้รับรางวัลจากการดำเนินงาน เกิดเป็นความภาคภูมิใจ

1.4 ด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอก

ด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถแยกย่อยออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมทางการเมือง พบว่า การที่รัฐบาลจะให้การสนับสนุน ต้องมีการสำรวจข้อมูลกรมและกองต่างๆ มีจุดเด่นอะไรบ้าง จึงจะได้รับสนับสนุนเป็นของนโยบายนายกรัฐมนตรี เกิดเป็นนโยบายที่ถ่ายทอดนำไปปฏิบัติในแต่ละจังหวัดได้และการเมืองท้องถิ่นสามารถช่วยในการดำเนินงานในพื้นที่ได้บ้างแต่ไม่ค่อยได้สนับสนุน

2) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า การสนับสนุนกลุ่มทุนและประชาชนที่เกี่ยวกับสมุนไพร จนทำให้เกิดนโยบายเมืองสมุนไพร จะมีเรื่องของผลประโยชน์จากนโยบาย และจากกระแสสังคมผู้สูงอายุที่สนใจเรื่องการดูแลสุขภาพของผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ทำให้เกิดมีธุรกิจต้นทาง กลางทาง และปลายทางและหลักเกณฑ์ในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ ที่มีความยุ่งยาก ยังมีหลายโจทย์ทางสังคมยังไม่เอื้อต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนจะช่วยให้สามารถเกิดเมืองสมุนไพรขึ้นได้เลย สภาพแวดล้อมทางด้านเทคโนโลยี พบว่า มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ซึ่งมีการบูรณาการทางเทคโนโลยีที่ดีขึ้น มีการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายต่างๆ ด้วยเทคโนโลยีที่ใช้ง่ายและราคาประหยัด

3) สภาพแวดล้อมภายนอกในด้านอื่นๆ พบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยเข้ามาทำงานในพื้นที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและงบประมาณ

2. ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

1) ปัจจัยสนับสนุนการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยสนับสนุนการนำนโยบายเมืองสมุนไพร ไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีรายละเอียดดังนี้

- (1) ประสิทธิภาพการวางแผนสูงและควบคุมกำกับติดตามได้ดี
- (2) ลักษณะนโยบายมีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่
- (3) ภาวะผู้นำที่ดีและสร้างความร่วมมือและประสานงานได้ดี

2) ปัจจัยอุปสรรคการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยอุปสรรคการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีรายละเอียดดังนี้

- (1) งบประมาณที่นำมาใช้ไม่เพียงพอ
- (2) ความร่วมมือและการติดต่อประสานงานหน่วยงานทำได้ยาก
- (3) บุคลากรยอมรับในนโยบายน้อย
- (4) การมอบหมายภารกิจของหน่วยงานไม่ชัดเจน
- (5) วัตถุประสงค์ของนโยบายไม่ชัดเจน

3. แนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีแนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการดังนี้

1) ด้านสมรรถนะองค์การ

แนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านสมรรถนะองค์การประกอบด้วย

- (1) โครงสร้างองค์การการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพรต้องมีปรับปรุงการจัดตั้งให้คณะกรรมการโครงการเมืองสมุนไพรในจังหวัดสมุทรปราการชัดเจนขึ้น มีการทำงานแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วนมีการนำท้องถิ่นและบุคคลากรหลายภาคส่วนในการขับเคลื่อนไปด้วยกันทางภาครัฐและเอกชน
- (2) บุคลากรที่ยังไม่เพียงพอด้านบุคลากรที่ยังไม่เพียงพอ ควรมีการจัดทำกรอบอัตรากำลังในแต่ละจังหวัดเพื่อผลักดันให้เพิ่มจำนวนและมีความรู้ความสามารถเหมาะสม
- (3) จัดหาสถานที่ให้การดำเนินงานและสถานที่ให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
- (4) งบประมาณต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนโดยจัดทำในรูปของคณะกรรมการโครงการเมืองสมุทรเพื่อขอใช้งบจังหวัดให้เพียงพอกับภารกิจตามนโยบายเมืองสมุทรและลดระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากเพื่อให้การทำงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น

2) ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม

แนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ประกอบด้วย

- (1) การวางแผนเพื่อขับเคลื่อนนโยบายควรบูรณาการร่วมกันกับพื้นที่ ทั้งแผนระดับนโยบายของกรม แผนจังหวัด และแผนในพื้นที่ จัดประชุมประชาคมในการวางแผนภาคเกษตรกรรมและประชาชนใน

ประยุกต์ ปิโตรยุทธ และกิจเขต ไกรวาส

การมีส่วนร่วมต้องมีการวางแผนในครบวงจร ต้นทาง กลางทางปลาย ในส่วนของต้นทางต้องมีการวางแผนในเรื่องของพื้นที่ปลูก ชนิดของสมุนไพร คุณภาพดิน พันธุ์พืช ให้เป็นอินทรีย์และมีความเหมาะสม แผนการปลูก กลางทางต้องมีการวางแผนการตลาด แผนตั้งชื่อ แผนการผลิตและจำหน่าย ส่งเสริมให้การสร้างอุปสงค์ อุปทานทางการตลาด ปลายทางต้องมีแผนทำการตลาด สร้างOutlet สมุนไพรที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ นำไปสู่การศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์ ผู้การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการสร้าง Brand ผลิตภัณฑ์

(2) ด้านการควบคุมควบคุมกำกับติดตาม ตัวชี้วัดให้ตรงกับความเป็นจริง มีการสร้างการสื่อสารสองทาง ใช้วิดีโอคอนเฟอร์เร้นในการติดตาม และการจัดประชุมในแต่ละพื้นที่ จัดประชุมประชาคมในการติดตามการทำงาน ให้รางวัล กับบุคลากรมีระบบการให้คุณให้โทษ

3) ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ

แนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ประกอบด้วย

(1) ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำโดยการกำหนดภารกิจที่มีความชัดเจนและมีความท้าทายในการดำเนินการยิ่งขึ้น การกำหนดอาจไม่เน้นความเข้มข้นมากนัก และอยากให้มีสมรรถนะในการทำงานสูงขึ้น

(2) สร้างความร่วมมือการจัดตั้งคณะกรรมการเมืองสมุนไพรในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้การทำงานให้มีประสิทธิผลได้มากขึ้นบูรณาการส่วนราชการเข้าร่วมดำเนินงาน

4) ด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอก

แนวทางพัฒนาการนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย

(1) การแก้ไขปัญหาสมุนไพรไทยของภาครัฐ มีดำเนินการตามนโยบายและมาตรการของรัฐในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนต่อเนื่องมากกว่าเป็นกระแส และท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

(2) มองถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค ผู้ประกอบการ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงมีความคิดด้านการตลาด ร่วมค้นหาส่วนขาด มาร่วมกัน พัฒนา มาสอน เชื่อมโยงว่ามันเป็นเมืองสมุนไพร เพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรส่งเสริมสุขภาพ

อภิปรายผล

การศึกษา การนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ตามที่ได้นำเสนอผลการศึกษามาทั้งหมดข้างต้น สามารถนำผลการศึกษาในประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์มาอภิปรายผลได้ดังนี้

การนำนโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติด้านสมรรถนะองค์กร ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างในระดับจังหวัด ยังไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการ โครงการเมืองสมุนไพรสอดคล้องกับจำเนียร ชุณหโสภาค

(2553) เรื่อง โครงการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการดำเนินงานในอำเภอเน้นหนัก 285 อำเภอ 50 เขตใน กทม. ตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็งชนะยาเสพติดยั่งยืนด้าน โครงสร้าง ขาดการเป็น เจ้าภาพ ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จได้ยาก บุคลากรของกลุ่มงานแพทย์แผนไทยฯ ให้การยอมรับในการปฏิบัติตามนโยบายแต่ปริมาณงานที่มากสอดคล้องกับอภิทธิชัย สีดำ (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ หากผู้ปฏิบัติให้การยอมรับนโยบายจึงจะประสบความสำเร็จ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมด้านองค์กรต้องมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนพบว่า การกำหนดตัวเป้าหมาย วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนโยบายเมืองสมุนไพร่ไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับมัน คงดี (2553) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติจังหวัดชัยภูมิ วัตถุประสงค์ของนโยบายส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้มากที่สุด ด้านการใช้ภาวะผู้นำที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารของสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการให้ความสำคัญ มีการเน้นย้ำการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพร่เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับกับเศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2555) ศึกษาเรื่อง นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ คือภาวะผู้นำ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง พบว่า การเมืองจะสนับสนุนนโยบาย นายกรัฐมนตรีต้องมีความโดดเด่น การเมืองท้องถิ่นไม่คอยได้สนับสนุน สอดคล้องกับวรรณ จันทรร (2559) ศึกษาทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ พบว่า นโยบายคือการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม ซึ่งย่อมจะมีผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ความเป็นไปได้ของ ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการนำนโยบายเมืองสมุนไพร่ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการ พบว่า ประสิทธิภาพการวางแผนสูงและควบคุมกำกับติดตามได้ดี พบว่า ประสิทธิภาพการวางแผนสูงและควบคุมกำกับติดตามสามารถติดตามวางแผนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มัน คงดี (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติจังหวัดชัยภูมิ กลไกของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จต้องมาจาก ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติที่มีการวางแผนและการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน ระบบการติดตาม ควบคุมและประเมินผล ตามความเป็นธรรมชาติ ลักษณะนโยบายมีความสอดคล้องกับความต้องการพื้นที่ ได้รับการยอมรับเนื่องจากมีพื้นที่เหมาะสมจำนวนเพียงพอในการปลูกพืชสมุนไพร่ สอดคล้องกับอภิทธิชัย สีดำ (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี เนื่องจากลักษณะของ

ประยุกต์ ปิตวิรยุทธ และกิจเขต ไกรวาส

นโยบายได้รับการยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนจึงรอให้นโยบายเข้ามาจัดการกระบวนการและสนับสนุนจึงประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก งบประมาณที่นำมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพรไม่เพียงพอ เนื่องจากขาดงบประมาณในสนับสนุนที่เพียงพอสอดคล้องกับเศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัญหาการจำกัดของงบประมาณส่งผลกระทบต่อในด้านลบจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ

แนวทางพัฒนานโยบาย “เมืองสมุนไพร” ไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านสมรรถนะองค์กร โครงสร้างองค์การมีการปรับปรุงต้องมีการจัดตั้งให้คณะกรรมการ โครงการเมืองสมุนไพรในจังหวัดสมุทรปราการชัดเจนขึ้น บุคลากรที่ยังไม่เพียงพอเพิ่มจำนวนและความรู้ความสามารถให้เหมาะสมต่อไป จัดหาสถานที่ให้เพียงพอเหมาะสมกับการดำเนินงาน งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์คงต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนให้เพียงพอกับการกิจของนโยบาย ซึ่งสอดคล้องอิทธิชัย สีดำ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรเป็นเรื่องสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จทรัพยากรต้องมีความเพียงพอต่อความต้องการในการปฏิบัติ หากมีทรัพยากรที่เพียงพอและทันสมัยเชื่อว่าการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม พบว่า ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ควรนิยมนำการร่วมกันกับพื้นที่ สอดคล้องกับมัน คงดี (2553) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ มาตรฐานและวัตถุประสงค์ กลไกของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จต้องมาจาก ผู้รับนโยบายไปปฏิบัติที่มีการวางแผนและการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน กำหนดภารกิจและมอบหมายงาน ระบบการติดตาม ควบคุมและประเมินผลก็จะสามารถส่งผลความสำเร็จของโครงการ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ควรจัดทำคณะกรรมการพัฒนานโยบายเมืองสมุนไพรในจังหวัดเพื่อให้การทำงานให้มีประสิทธิผลได้มากขึ้น ผู้บริหารสร้างความร่วมมือโดยการกำหนดภารกิจที่มีความชัดเจนและมีความท้าทายในการดำเนินการยิ่งขึ้น สอดคล้องกับอิทธิชัย สีดำ (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำมีความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติหน้าที่เป็นเหมือนศูนย์รวมจิตใจเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอก พบว่า ด้านการเมืองและการบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอก ส่วนของการเมืองภาครัฐดำเนินการตามนโยบายและมาตรการของรัฐในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย และท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วม การบริหารสิ่งแวดล้อมภายนอก มองถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคผู้ประกอบการ ต้นทาง กลางทางและปลายทาง สอดคล้องกับมัน คงดี (2553) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

ของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา พบว่า การนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีอิทธิพลกับ ความสำเร็จของการนำนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาล ควรกำหนดนโยบายและกลไกในการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายเมืองสมุนไพรในทุกระดับอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ และสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการพาณิชจังหวัดสมุทรปราการ ควรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการทำงาน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดสมุทรปราการ ควรมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับนโยบายจากภาครัฐและแผนยุทธศาสตร์ และการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและกลไกการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. การศึกษาการติดตามและประเมินผลการนำนโยบายเมืองสมุนไพรไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
3. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเมืองสมุนไพรในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการกับการพัฒนาเมืองสมุนไพรในต่างพื้นที่และในรูปแบบอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ ทั้งกรณีศึกษาในประเทศและต่างประเทศ
4. การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของการพัฒนาเมืองสมุนไพรในประเทศไทย

รายการอ้างอิง

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2559). *แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2560). *คู่มือรายละเอียดตัวชี้วัดประจำปีงบประมาณ 2561*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- จารุวรรณ อ่องเอี่ยม. (2550). *บทบาทผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประยุกต์ ปิติวรยุทธ และกิจเขต ไกรवास

จำเนียร ชุณหโสภาค. (2553). การประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลในอำเภอเนินนนท์ 285 อำเภอ 50 เขต ใน กทม. ตามแผนปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนยะสาพตติยั้งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มัน คงด. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการส่งเสริมปลูกยางพาราไปปฏิบัติ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น, สถาบันคิตศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

วรเดช จัทรศร. (2559). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, เมษายน 6). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 15.

เศรษฐวัฒน์ ไชยวรรกุล. (2555). นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 1(1), 146-165.

สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ. ศูนย์จัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์ โครงการสวนกลางมหานครอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วันที่ค้นข้อมูล 16 ตุลาคม 2561, เข้าถึงได้จาก http://www.forest.go.th/orip/index.php?option=com_content&view=article&id=447&option=com_content&view=article&id=447

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อิทธิชัย สีดำ. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.